

Література:

1. Наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження стандартів внутрішнього аудиту” від 20 жовтня 2011 р. № 1219/19957) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.minfin.kiev.ua>
2. Нападовська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці: [Монографія] – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 224 с
3. Пантелеєв В.П. Внутрішній аудит : [Навч. посіб.] В.П. Пантелеєв М.Д. Корінько / за ред. д.е.н., проф. В.О. Шевчука – К.: Державна академія статистики України, 2006. – 247 с.
4. Чабанюк О.А. Організація системи внутрішнього контролю запасів на підприємстві [Електронний ресурс] О.А. Чабанюк // економічні науки. Серія “Облік і фінанси”. Збірник наукових праць Луцький державний технічний університет. – 2011. – Вип. 8(29). – Ч. 4. – Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/en.

УДК 657

Саченко С.І.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу
Тернопільський національний економічний університет

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Обґрунтування доцільності складання бюджетів витрат на виробництво може базуватися на наступних складових:

По-перше, з допомогою бюджетів можуть узгоджуватися та підпорядковуватися єдиній меті дії структурних підрозділів підприємства. Однак не слід розглядати бюджет витрат на виробництво як догму, навпаки, грамотно складений бюджет при вмілій роботі з ним дозволяє керівнику правильно реагувати на зміну умов господарювання, зводячи до мінімуму імовірність поспішних рішень.

По-друге, важливий аспект, який досягається завдяки складанню бюджетів – це попереднє інформування керівників низових ланок про можливі обсяги витрат з тим, щоб забезпечити їх дотримання та постійний контроль за ходом виробництва.

Окрім того достатній рівень інформованості не лише керівників низових ланок, а й виробничих робітників відіграє певну стимулюючу роль в процесі досягнення підприємницької мети. Порядок розробки бюджету витрат включає в себе розрахунок прямих, первинних та вторинних витрат. Зазначені складові, в свою чергу, необхідно уточнити відповідними розрахунковими формулами.

Прямі витрати сировини, матеріалів та інших виробничих запасів, що складають основу виробленої продукції, як правило, можуть бути віднесені безпосередньо на собівартість продукції, що виготовляється, на підставі первинних документів.

Під первинними витратами – розуміють ті, котрі списуються на місця

виникнення витрат, але не на конкретних носіїв. Це може бути орендна плата за приміщення, де розташоване місце виникнення витрат – тобто це витрати, що прямо списуються на місця виникнення витрат, а також витрати, які не можуть бути прямо віднесені на місця їх виникнення, а розподіляються між ними (наприклад витрати на електроенергію в приміщенні, де є лише один лічильник і в якому розташовано декілька місць виникнення витрат). Під вторинними витратами розуміють витрати місць виникнення витрат загального призначення і витрати допоміжних місць виникнення витрат, які розподіляються між місцями виникнення витрат виробничого призначення.

Для визначення витрат допоміжних виробництв з врахуванням взаємних послуг пропонуємо, як це рекомендовано в економічній літературі [2,55] скласти і розв'язати наступну систему рівнянь:

$$\begin{aligned}C_1 &= C_{1c} + K_1C_2 + K_2C_3, \\C_2 &= C_{2c} + K_3C_1 + K_4C_3, \\C_3 &= C_{3c} + K_5C_1 + K_6C_2,\end{aligned}$$

де C_1, C_2, C_3 - витрати допоміжних цехів з врахуванням взаємних послуг;

C_{1c}, C_{2c}, C_{3c} - власні витрати допоміжних цехів;

$K_1, K_2, K_3, K_4, K_5, K_6$ – частка взаємних послуг допоміжних цехів.

Вітчизняні науковці М.Г. Грещак та О.С.Коцюба вказують на те, що розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів між відповідними виробничими підрозділами здійснюється виходячи з обсягів наданих ними послуг з допомогою трьох основних методів:

- методу прямого розподілу;
- методу взаємних послуг (інша назва – метод повторного розподілу);
- методу системи рівнянь [1,51].

Узагальнення основних теоретичних основ розрахунків величини планових витрат при їх бюджетуванні дозволяє розробити загальну блок-схему алгоритму рішення задачі складання бюджетів. Вона включає в себе такі основні складові як розрахунок матеріальних витрат з врахуванням рекомендованих бухгалтерським і податковим законодавством методів оцінки виробничих запасів, розрахунок трудових витрат, амортизації, а також прямих, первинних, вторинних і загальних витрат.

Для деякої деталізації зазначимо, що розподіл послуг допоміжних виробництв на основне виробництво здійснюється після вирахування з них повних витрат величини взаємних послуг, для того щоб виключити внутрізаводський оборот. Критеріями розподілу послуг, що надаються допоміжними цехами основним, може виступати їх складність та обсяг. Отримана таким чином величина витрат включається у відповідну статтю основного виробництва, а також інших сфер їх розподілу. Таким чином формується бюджет за статтями витрат, або за місцями їх виникнення.

Література:

1. Грещак М.Г. Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самоств. вивч. дисц. / М.Г. Грещак, О.С.Коцюба– К.: КНЕУ, 2002. –131 с.
2. Котляров С.А. Управление витратами./ С.А.Котляров – СПб: Питер, 2001. – 160 с.